

MAITRUP. 6, 36 = Spr. 4974. MBH. 4, 716 (वर्ति). SUÇR. 2, 67, 9. VARĀH. BRH. S. 33, 94. 84, 1. BRH. 5, 18. KATHĀS. 34, 98. Verz. d. Oxf. H. 267, b, 15. BUĀG. P. 5, 11, 8. Zauberdocht PĀNĀT. 241, 8. 9. vollständig साधक° 2. सिद्धि° (so ist zu lesen) 6. — 4) Lampe H. an. MED. — 5) die am Ende eines Gewebes hervorragenden Zettelfäden (दशा, was auch Docht bedeutet) H. 667. HĀLĀS. 2, 396. — 6) Wulst oder Stab, der um ein Gefäss läuft, KĀT. ÇR. 16, 3, 30. fg. — 7) Zäpfchen, Polyp oder dgl. im Halse SUÇR. 1, 308, 6. 2, 261, 20. — 8) der durch einen Unterleibsbruch gebildete Wulst SUÇR. 2, 21, 9. मूत्र° Hodensackbruch 134, 14. — 9) Schminke AK. 2, 6, 3, 35. H. 639. H. an. MED. पाणिनामृतवर्तिना — मालिष्य KATHĀS. 53, 67. Augensalbe H. an. MED. श्यममृतवर्तिर्नयनयोः UTTARAR. 18, 4 (24, 12). MĀLATĪM. 14, 4. — 10) Streifen, = लेखा H. an. MED. श्मुच्चसितां सूर्यो धूमवर्तिम् HARIV. 12792. — Vgl. पिष्ट°, फल°, वर्णा°.

वर्तिक m. = वर्तक Wachtel RĀGĀN. im ÇKDR. — Vgl. मान°.

1. वर्तिका s. u. वर्तक.

2. वर्तिका (von वर्ति) f. P. 7, 3, 45, VArtt. 9, Schol. 1) Stengel: पलाश° MBH. 1, 1443 nach der Lesart der ed. Bomb. statt °वृत्तिका der ed. Calc.; = दीर्घपिष्ट NILAK. — 2) Docht KĀLIKĀ-P. 68 im ÇKDR.; vgl. योगवर्तिका (lies °वर्तिका und verbessere Zauberdocht). — 3) Farbenspindel ÇĀK. 86, 17. श्रुलीनारणसन्नवर्तिक RAGH. 19, 19. चित्र° MĀLATĪM. 24, 3. Vgl. वर्णा°. — 4) Farbe (zum Malen) ÇĀK. 142 fehlerhaft für वर्णिका. — 5) *Odina pinnata* (श्रुमृङ्गी) RĀGĀN. im ÇKDR.

वर्तितव्य (von वर्त्) adj. 1) impers. sich aufzuhalten, zu verweilen, sich zu befinden: न वर्तितव्यं भवतां कथं च न क्षेत्रे मदीये BHĀG. P. 1, 17, 31. 33. श्रमाकं मध्ये त्वया न वर्तितव्यम् (so ist zu lesen) PĀNĀT. 173, 10. तद्दम्प्यं पथि वर्तितव्यम् *ihr müsst verbleiben auf* KATHĀS. 43, 374. श्रमदशे वर्तितव्यं नित्यं त्रैलोक्यमालिना so v. a. er muss uns gehorchen 119, 36. — 2) impers. sich zu bestrengen, obzuliegen; mit loc.: एवं त्वया वर्तितव्यं प्रजाहिते (beide Ausg. प्रजाहितं) MBH. 13, 254. रामस्य च मया सख्ये वर्तितव्यम् R. 5, 56, 48. — 3) impers. zu leben, zu bestehen: कथं नाम मया सुखोपायवृत्त्या वर्तितव्यम् PĀNĀT. 197, 20. — 4) impers. zu verfahren, zu Werke zu gehen: न वर्तितव्यमसांप्रतम् Spr. 1444. R. 2, 27, 10. मातृवत् (d. i. मातृरीव) 112, 19 (122, 27 GORR.). तस्मान्मे सुतयोः कुप्ति वर्तितव्यं स्वपुत्रवत् MBH. 1, 4893. Spr. 4850. MĀRK. P. 77, 12. mit gen. der Person statt loc.: यथा भर्तृवर्तितव्यं श्रुतं च मे R. 2, 39, 27. mit instr. der Weise, die Person im instr. mit सकृः श्रानुकूल्येन देवस्य वर्तितव्यं सुखार्थिना Spr. 3707. मया समयधर्मेण वर्तितव्यम् PĀNĀT. 26, 2. 33, 21 (ed. orn. 46, 20). व्याजिने 147, 15. — 5) wo sich Jmd aufhalten —, wo Jmd verweilen darf: धर्मेण सत्येन च वर्तितव्ये । ब्रह्मावर्ते BUĀG. P. 1, 17, 33. — 6) welcher Sache man obliegen muss, zu beobachten: कुमारि भरते वृत्तिवर्तितव्या च राजवत् so v. a. du musst mit Bharata wie mit einem Könige verfahren R. 2, 38, 17. — 7) zu behandeln: मायाचारो माया वर्तितव्यः Spr. 4850, v. 1.

वर्तिता am Ende eines comp. nom. abstr. von वर्तिन्. गुरवर्तिता das einem Aelteren gegenüber zu beobachtende Verfahren R. 2, 115, 19.

वर्तिल (wie eben) n. das Verfahren wie gegen, das Behandeln wie: नित्याभ्यन्तर° KĀM. NĪTIS. 14, 55.

वर्तिन् (von वर्त्) adj. = वर्तिञ्च H. 389. 1) irgendwo sich aufhaltend,

verweilend, sich befindend, gelegen; in comp. mit dem Orte: एकतप्रदेश° SUÇR. 1, 208, 18. समीप° R. 1, 16. MĀRK. P. 74, 24. HR. 29, 16. शक्ति° KATHĀS. 36, 100. कृतात्तात्तिकवर्ति जीवितम् BHĀG. P. 8, 22, 11. दूरान्तर° RAGH. 13, 31. समदेश° ÇĀK. 5, 14. कृस्त° Spr. 4885. सत्पथ° VARĀH. BRH. S. 8, 53. दुःखाम्भोनिधि° 74, 3. कैलासोद्यान° KATHĀS. 13, 138. 17, 9. 30. 91. 18, 245. 336. 20, 54. 101. 24, 136. 26, 210. 29, 51. 37, 222. 43, 137. 43, 280. 46, 153. 88, 20. RĀGĀ-TAR. 1, 62. 199. 4, 464. 5, 55. 209. 6, 263. BHĀG. P. 6, 14, 48. Schol. zu NAISH. 22, 42. zu P. 6, 3, 19. SARVADARÇANAS. 63, 6. 8. ब्राणपात° in Pfeilschussweite sich befindend ÇĀK. 6, 14. संबाध° dicht zusammenstehend RAGH. 12, 67. कान्तं तैजस्विनां मध्ये वर्तिनं सख्यारिणाम् KATHĀS. 103, 61. प्रियेषु समग्रवर्तिनि विलोचनानि ganz auf den Geliebten weiland MĀLAV. 66. in einem best. Zeitpunkt liegend: लग्नं मासपट्टान्तवर्तिनम् so v. a. nach sechs Monaten erfolgend KATHĀS. 32, 17. — 2) in irgend einem Zustande, einer Lage u. s. w. sich befindend: कन्यकाभाव° KATHĀS. 22, 80. लेश° 53, 14. कृच्छ्र° KĀM. NĪTIS. 8, 64. स्त्रीलिङ्ग° im Femininum stehend, ein Femininum seiend VOP. 3, 80. दारसंग्रह° so v. a. verheirathet R. 2, 37, 23. निदेश° so v. a. Jmds Befehlen gehorchend MBH. 13, 155. R. 4, 38, 59. 40, 5. KUMĀRAS. 3, 4. ÇĀK. 139, v. l. MĀLATĪM. 87, 14. शासन° dass. KATHĀS. 48, 135. einer Sache obliegend, begriffen in: निमेष° so v. a. blinzeln, sich regelmässig schliessend RAGH. ed. Calc. 3, 43. गुणाय° RAGH. ed. St. 3, 27. व्यवसाय° KĀM. NĪTIS. 18, 68. श्रधर्म° BHĀG. P. 5, 26, 37. 9, 13, 5. सदाचार° PĀNĀT. 40, 20. — 3) verführend, sich benehmend, zu Werke gehend: राक्षिं वर्तिना लोके R. GORR. 2, 113, 7. लीब° wie MBH. 13, 6217. गुरुवदती d. i. गुराविव वर्ती R. 3, 1, 12. न्याय° sich nach Gebühr betragend M. 5, 140. JĀGĀN. 3, 22. Spr. 2617. अन्याय° M. 7, 16. लोकव्यतिरेकवर्तिनी पार्थिवता KĀM. NĪTIS. 1, 64. — 4) sich nach Gebühr gegen Jmd benehmend: गुरु° (s. auch bes.) MBH. 3, 12432. 13, 481. R. GORR. 2, 7, 8. MĀRK. P. 113, 13. श्रुश्रुम् MBH. 13, 5867. श्र° sich ungebührlich betragend 13, 3033. — Vgl. उच्छ्रास्त्र°, काण्ठ°, गुण°, गुरु°, चक्र°, हर°, पार्श्व° (auch BUĀG. P. 4, 29, 69), पितृ° (lies gegen den Vater nach Gebühr sich benehmend), पुरो° (auch VIKR. 72), पूर्व°, प्रतिकूल°, माण्डल°, मध्य° (auch RAGH. 3, 51), मातृ°, वश°.

वर्तिर m. = वर्तिरि SIDDH. in NIGH. PA.

वर्तिञ्च (von वर्त्) adj. P. 3, 2, 136. VOP. 26, 142. = वर्तन AK. 3, 1, 29. = वर्तिन् H. 389.

वर्तिम् (wie eben) n. Umgang, Umlauf, Rundweg (nach Śis. Wohnplatz, nach MAHIDH. = मार्ग) RV. 1, 34, 4. श्रिंशना वर्तिरुस्मदा रथं नि यच्छ्रुम् 92, 16. 2, 41, 7. 5, 73, 7. परिं कृ त्यद्वितीयथो रिषो न यत्परो नात्-रस्तुयोत् 6, 63, 3. 7, 69, 5. 8, 9, 11. 33, 7. 76, 3. ता वर्तिर्यत् ज्युषा वि पर्वतम् 10, 39, 13. Alle diese Stellen reden von den AÇVIN. श्रयं वर्तिर्यत् परिं यन्मुक्तूपसे so v. a. die wiederkehrende Reihe der Opfer durchlaufend (vgl. περίοδος) RV. 10, 122, 6.

वर्तिरि m. ein der Wachtel (vgl. वर्तक) oder dem Rebhuhn ähnlicher Vogel SUÇR. 1, 73, 7. 200, 20. — Vgl. वातिरि.

1. वर्तु (von 1. वर) s. डर्वतु.

2. वर्तु (von वर्त्) in त्रिवर्तु dreifach.

वर्तुल (wie eben) 1) adj. rund AK. 3, 2, 19. TRIK. 3, 3, 182. H. 1467.